

۴-۵. طرح‌های فارسی عمومی: تدوین گروه زبان و ادبیات فارسی شورای
بررسی متون و کتب علوم انسانی

طرح شماره ۱. سرفصل پیشنهادی درس فارسی عمومی بر اساس

قالب‌ها و شیوه تطبیق

فصل اول - کلیات زبان و آئین نگارش

بخش اول: کلیات زبان

۱- تعریف زبان و ساخت آن (واج - تکواژ - هجا و...)

۲- نقش‌های ششگانه (ارجاعی، عاطفی، ترغیبی، ادبی، همدلی، فرازبانی)

۳- جایگاه نقش‌های «ارجاعی» و «ترغیبی» زبان در آموزش

* فعالیت عملی - فراگیران انواع نقش‌های زبانی را در متن‌های نمونه جستجو

کرده و درباره موضوعات پیشنهادی این نقش‌ها را به کار می‌برند.

۴- انواع زبان (زبان علمی، ادبی، محاوره ... (با تعریف و شواهد مثال)

- ۵- بحثی پیرامون زبان معیار (مشخصات و موارد استفاده آن)
- ۶- تفاوت زبان گفتار و نوشتار (چگونگی تبدیل زبان گفتار به نوشتار با نمونه‌ها)
- * فعالیت عملی - فراگیران متن‌های نمونه را از زبان گفتار به نوشتار تبدیل می‌کنند.
- ۷- بحثی پیرامون ضرورت نوشتن (زبان ابزار انتقال مفاهیم در سطح کلان و تولید علم در سطح خرد)
- ۸- ویژگی‌های نوشته خوب (سلاست زبان، عمق معنا، ایجاز و اطناب بجا همراه با شواهد و نمونه‌ها)
- * فعالیت عملی - فراگیران با توجه به مطالب فوق متن‌های علمی درباره موضوعات پیشنهادی می‌نویسند و ویژگی‌های فوق را در عمل به کار می‌بندند.
- ۹- ویژگی‌های نویسنده خوب (دقت در پژوهش، نظم، تیزبینی، کثرت مطالعه، صداقت و امانت‌داری و...).

بخش دوم: آئین نگارش

- ۱- رابطه زبان و خط
- ۲- رسم‌الخط فارسی
- * فعالیت عملی - فراگیران پس از آموزش معیارهای رسم‌الخط صحیح در متن‌های نمونه اغلاط را مشخص می‌کنند
- ۳- نشانه‌گذاری (نقطه، دو نقطه، نقطه ویرگول، پرانتز، کاما، ستاره، گیومه و ...)
- * فعالیت عملی - فراگیران پس از آموزش موارد کاربرد صحیح نشانه‌ها، متن‌های نمونه را نشانه‌گذاری می‌کنند.
- ۴- آشنایی با انواع خط‌های زبانی

۴-۱- خطاهای واژگانی (حدوداً پنجاه مورد از خطاهای رایج همراه با مثال)

۴-۲- خطاهای دستوری

۴-۳- تأثیر سوء ترجمه در زبان

* فعالیت عملی - فراگیران با توجه به اطلاعات این قسمت، اغلاط واژگانی و دستوری را در متن‌های نمونه اصلاح می‌کنند.

فصل دوم - مرجع‌شناسی و روش تحقیق

بخش اول: شیوه‌های تحقیق، مراحل و انواع آن

۱- چستی تحقیق:

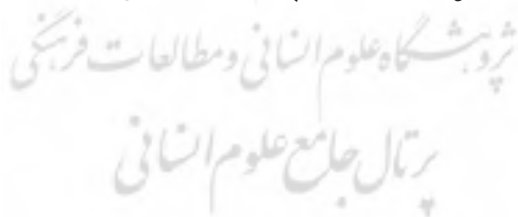
- توجه به ساختار و روش‌های عملی محققان برجسته

* فعالیت عملی - انتخاب متن از کتابها و مقالات برجسته محققان و ارائه

راهکارهای عملی و کاربردی ساختار مقالات

- تعریف طرح تحقیق و انواع آن (مدرن - کاربردی)

- عوامل جلب توجه خواننده و مخاطب در کار تحقیق

۲- مراحل تحقیق:

- مقدمه تحقیق

- مسئله یابی

- روش تحقیق (روشنی سؤال و مسئله - پیشینه کار - تهیه طرح)

- تدوین کردن طرح تحقیق

- پیوست، پانوشت و پی‌نوشت، میان‌نوشت

- چکیده و خلاصه نویسی

* فعالیت عملی (با توجه به اصول یاد شده مراحل آن در یک مقاله تحقیقی دانشگاهی نشان داده می شود)

۳- انواع تحقیق:

- تحلیلی

- زندگی نامه ای

- ترتیبی و تنظیمی

- ترجمه ای

- توضیحی

- تک موضوعی

* فعالیت عملی برای هر نوع

۴- مقاله نویسی

تعریف مقاله

اهمیت مقاله در جهان تحقیقات معاصر

- انواع مقاله

* فعالیت عملی

- اجزای مقاله:

- عنوان و ویژگی های آن

- چکیده مقاله

- مقدمه

- طرح و ساختار مقاله

- نتیجه گیری و اهداف

- پی نوشت

- منابع، مأخذ و کیفیت ارجاع دهی در مقاله

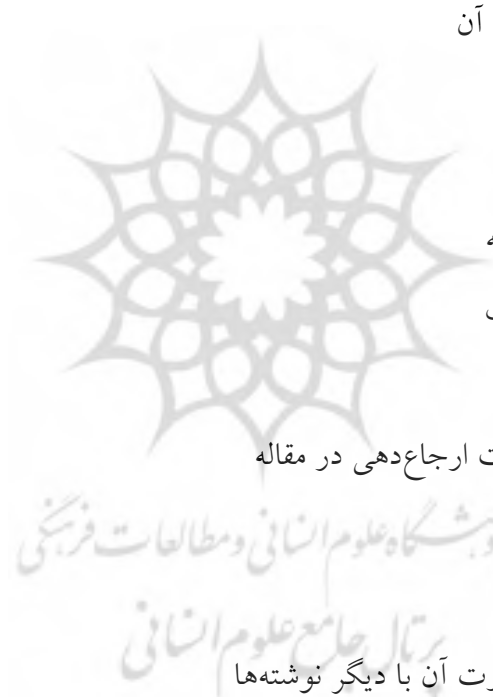
- ویژگی مقاله خوب

۵- گزارش نویسی

تعریف گزارش و تفاوت آن با دیگر نوشته ها

انواع، اهداف، موضوع، مخاطبان

۶- تفاوت مقاله و گزارش

نامه‌های امروز

نامه‌های دیروز

ترجمه‌ی امروز

ترجمه‌ی دیروز

توضیح: ترجمه‌های قرآن (دیروز و امروز)، متن ترجمه‌ی سروده‌ها و نوشته‌ها
بحث ترجمه و بایسته‌های آن در این بخش قابل طرح است.

تفصیل طرح شماره ۲ بر اساس سیر تحول قالب‌های ادبی

جهان	امروز	دیروز		
حماسی، تعلیمی، غنایی، نمایشی	حماسی، تعلیمی، غنایی، نمایشی	حماسی، تعلیمی، غنایی، نمایشی	موضوع ←	↓ قالب
۱- توصیف دنیای	۵- توصیف دنیای	۱- توصیف دنیای		
ذهنی و روحی شاعر ۲- موضوع سخن ۳- مخاطب ۴- طرح فضای متناسب با موقعیت	ذهنی و روحی شاعر ۶- موضوع سخن ۷- مخاطب ۸- طرح فضای متناسب با موقعیت	ذهنی و روحی شاعر ۲- موضوع سخن ۳- مخاطب ۴- طرح فضای متناسب با موقعیت		
شاخص‌ها: هومر، شکسپیر، وردزورث، لانگ فلو، رابرت فراست، الیوت، گوته هوگو، تاگور، پوشکین، نازک الملائکه، جبران خلیل جبران، نزار قبنانی، سدار سنگور، قوام نکرومه	ویژگی‌ها: شاخص‌ها: نمونه‌ها: بهار، مهرداد اوستا	ویژگی‌ها: شاخص‌ها: رودکی، فرخی، انوری، منوچهری، ناصر خسرو نمونه‌ها:	قصیده	

<p>غزل</p>	<p>ویژگی‌ها: شاخص‌ها: نمونه‌ها: سعدی، حافظ، مولوی، بیدل صائب</p>	<p>ویژگی‌ها: شاخص‌ها: سایه، شهریار، شفیعی کدکنی، قیصر امین‌پور نمونه‌ها</p>	<p>نمونه‌ها: (در انتخاب آثار شاعران غیر ایرانی ویژگی‌های ظاهری کمتر مورد توجه است بلکه بیشتر موضوع و درون‌مایه مورد نظر خواهد بود</p>
<p>رباعی و دوبیتی</p>	<p>ویژگی‌ها: شاخص‌ها: خیام، باباطاهر، مولوی نمونه‌ها:</p>	<p>ویژگی‌ها شاخص‌های : خانلری، حسن حسینی نمونه‌ها:</p>	
<p>مثنوی</p>	<p>ویژگی‌ها: شاخص‌ها: فردوسی، مولوی، نظامی، عبید نمونه‌ها:</p>	<p>ویژگی‌ها شاخص‌های: نیسم شمال نمونه‌ها:</p>	
<p>قالب‌های دیگر</p>	<p>قالب‌های سنتی: قطعه، ترکیب‌بند، ترجیح‌بند، مسمط، مستزاد ویژگی‌ها:</p>	<p>قالب‌های نو: شعر نیمایی، سپید، آزاد، حجم، موج نو ویژگی‌ها: شاخص‌ها:</p>	

فارسی عمومی ۲۰۵

	نمونه‌ها:	شاخص‌ها: نمونه‌ها:	
	دنیای ذهنی و روحي شاعر، تطبيق و طرح فضاها و نگاه‌های تازه در قلمرو شعر	دنیای ذهنی و روحي شاعر، تطبيق و طرح فضاها و نگاه‌های تازه در قلمرو شعر	
<p>فصل سوم نثر</p> <p>۱- کارکردهای خودکار و کارکردهای هنری نثر ۲- هم‌پایگی یا برابری نثر و شعر</p>			
جهان	امروز	دیروز	
حماسی، تعلیمی، غنایی، نمایشی	حماسی، تعلیمی، غنایی، نمایشی	حماسی، تعلیمی، غنایی، نمایشی	↓ قالب ← موضوع

<p>ویژگی‌ها:</p> <p>شاخص‌ها:</p> <p>نمونه‌ها:</p>	<p>ویژگی‌ها:</p> <p>شاخص‌ها:</p> <p>نمونه‌ها:</p>	<p>ویژگی‌ها:</p> <p>شاخص‌ها:</p> <p>بلعمی، موفق هروی، بیرونی، هجویی، خواجه نظام‌الملک، عنصرالمعالی نمونه‌ها: تفسیر قرآن پاک، الانبیه....، التفهیم....، قصص الانبیا، کشف‌المحجوب سیاست‌نامه، قابوس‌نامه</p>	<p>نشر ساده</p>
---	---	---	-----------------

	<p>ویژگی‌ها:</p> <p>شاخص‌ها:</p> <p>نمونه‌ها:</p>	<p>ویژگی‌ها:</p> <p>شاخص‌ها:</p> <p>غزالی، عین‌القضات، خواجه عبدالله، سهروردی، محمدبن منور نمونه‌ها:</p> <p>اسرارالتوحید، مجم‌التواریخ تذکره‌الاولیا، معارف</p>	<p>نشر بینابین</p>
<p>ویژگی‌ها:</p> <p>شاخص‌ها:</p> <p>نمونه‌ها:</p>	<p>ویژگی‌ها:</p> <p>شاخص‌ها:</p> <p>نمونه‌ها:</p>	<p>ویژگی‌ها:</p> <p>شاخص‌ها:</p> <p>نصرالله منشی، جوینی، عتبی، رشید و طواط، راوندی، وصاف‌الحضره نمونه‌ها: کلیله و دمنه، عتبه‌الکتبه،</p>	<p>نشر فنی</p>

		التوسل الی الترسل، راحه الصدور، نفته المصدور، جهان گشا، تاریخ و صاف	
ویژگی ها: شاخص ها: نمونه ها:	ویژگی ها: شاخص ها: نمونه ها:	ویژگی ها: شاخص ها: سعدی، جامی نمونه ها: گلستان، بهارستان، مرصادالعباد	نثر مسجع
ویژگی ها: شاخص ها: نمونه ها:	ویژگی ها: شاخص ها: نمونه ها:	ویژگی ها: شاخص ها: سمک عیار نمونه ها:	نثر داستانی
ویژگی ها: شاخص ها: نمونه ها:	ویژگی ها: شاخص ها: نمونه ها:	ویژگی ها: شاخص ها: نمونه ها: تذکره الاولیا	زندگی نامه و حسب حال

ویژگی‌ها: شاخص‌ها: نمونه‌ها:	ویژگی‌ها: شاخص‌ها: نمونه‌ها:	ویژگی‌ها: شاخص‌ها: نمونه‌ها: نمونه‌ها:	سفرنامه
ویژگی‌ها: شاخص‌ها: نمونه‌ها:	ویژگی‌ها: شاخص‌ها: ابوالقاسم حالت، کیومرث صابری نمونه‌ها:	ویژگی‌ها: شاخص‌ها: عبید نمونه‌ها:	طنز
ویژگی‌ها: شاخص‌ها: نمونه‌ها:	پدیده‌های نوین ادبی: ویژگی‌ها: شاخص‌ها: نمونه‌ها: داستان کوتاه، داستانک، قطعه‌ی ادبی، نثر روزنامه‌ای و مطبوعاتی، نثر دانشگاهی	پدیده‌های متروک ادبی: ویژگی‌ها: شاخص‌ها: قاضی حمیدالدین بلخی نمونه‌ها: مقامه،	

<p>ویژگی‌ها: شاخص‌ها: نمونه‌ها:</p>	<p>ویژگی‌ها: شاخص‌ها: نمونه‌ها:</p>	<p>ویژگی‌ها: شاخص‌ها: نمونه‌ها: فیه مافیه</p>	<p>نامه</p>
<p>ویژگی‌ها: شاخص‌ها: نمونه‌ها:</p>	<p>ویژگی‌ها: شاخص‌ها: نمونه‌ها: قرآن، سروده‌ها، نوشته‌ها، بایسته‌ها</p>	<p>ویژگی‌ها: شاخص‌ها: نمونه‌ها: قرآن، سروده‌ها، نوشته‌ها، بایسته‌ها</p>	<p>ترجمه</p>

طرح شماره ۲- سرفصل پیشنهادی درس فارسی عمومی بر اساس

انواع ادبی

فصل اول - کلیات

- زبان چیست؟
- جایگاه و کارکرد ادبیات کدام است؟
- مقولات ادبی و سیر تحول آنها

فصل دوم - ادبیات حماسی (از آغاز تا دوره معاصر)

- حماسه‌های ملی
- حماسه‌های تاریخی
- حماسه‌های عرفانی
- حماسه‌های دینی

فصل سوم - ادبیات غنایی (از آغاز تا دوره معاصر)

- رابطه شاعر با خدا (تحمیدیه، منقبت، عاشقانه)
- رابطه شاعر با طبیعت (وصف طبیعت)

- رابطه شاعر با هم نوعان (مدح، طنز، هزل، هجو)

- رابطه شاعر با خود (مرثیه، حسب حال، حبسیه)

فصل چهارم - ادبیات تعلیمی (از آغاز تا دوره معاصر)

فصل پنجم - ادبیات نمایشی (از آغاز تا دوره معاصر)

- پیشینه ادبیات نمایشی قبل از اسلام و بعد از اسلام

- از مشروطه تا عصر حاضر

طرح شماره ۳- سرفصل پیشنهادی درس زبان و ادبیات فارسی

براساس موضوع

فصل اول - کلیات

- زبان چیست؟

- جایگاه و کارکرد ادبیات کدام است؟

- مقولات ادبی و سیر تحول آنها

فصل دوم - خدا، هستی، انسان

آفرینش انسان و جهان

رابطه‌ی انسان با خدا

رابطه خدا با انسان

فصل سوم - انسان، جهان

رابطه انسان با خویش (مراقبه، خودسازی و خودسوزی)

رابطه انسان با دیگران

- عشق و دوستی

- انسان دوستی و خدمت به هم‌نوع

- پاسداشت حرمت دیگران

- بی‌آزاری

فصل چهارم - انسان و جامعه

- عدالت و دادگری

- فقر و فساد

- توسعه

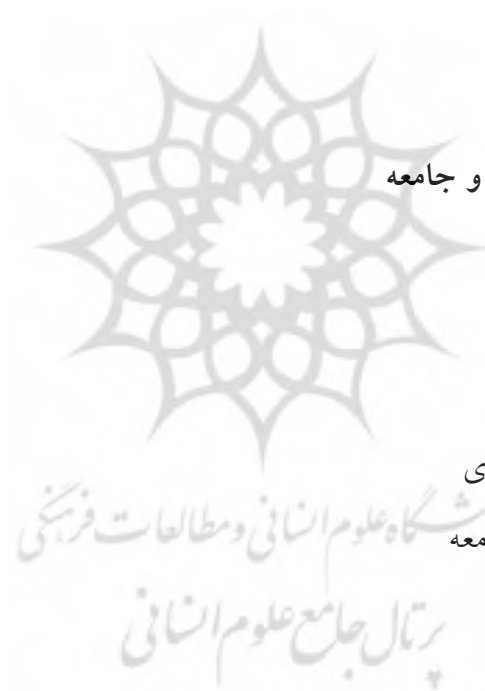
- مردم‌داری، کشورداری

- رهبری و هدایت جامعه

- جامعه‌ی آرمانی

- آزادی

- مدارا و مسالمت

فصل پنجم - انسان و طبیعت

- سیر در طبیعت
- حفظ محیط زیست
- بهره‌گیری از زیبایی‌های طبیعت

فصل ششم - انسان و تاریخ

- عبرت‌های تاریخ
- گذشته، امروز
- میراث فرهنگی

طرح شماره ۴- سرفصل پیشنهادی درس فارسی عمومی براساس

سبک‌های ادبی

مقدمه

تحمیدیه

فصل اول - کلیات

پیشینه زبان فارسی

دوره‌ی تکوین

بازسازی و احیا

نخستین نشانه‌ها

قلمرو زبان فارسی

گستره‌ی زبان فارسی و دلایل گستردگی

رمز ماندگاری

ویژگی‌ها، تحول و تطور

اوج و فرود

فصل دوم - تقسیمات

تقسیمات سبکی

تقسیمات تاریخی

تقسیمات جغرافیایی

تقسیمات صوری و شکلی

نظم

شعر

سجع

فصل سوم - تقسیم‌بندی صوری بر مبنای دوره‌های تاریخی

شعر

نثر

۱-۳

سبک: خراسانی

سبک: مرسل

دوره: سامانی

دوره: سامانی

تاریخ:

تاریخ:

مقدمه‌ی شاهنامه‌ی ابومنصوری، تاریخ بلعمی، ابیات پراکنده‌ی شهید بلخی،

توصیفات رودکی

اندرزهای بوشکور بلخی،

ترجمه‌ی تفسیر طبری، حدودالعالم،

نقش پردازی‌های کسایی، اشعار دقیقی

۲-۳

سبک: خراسانی

سبک: بینابین

دوره: غزنوی و سلجوقی

دوره: غزنوی و سلجوقی

تاریخ:

تاریخ:

قابوس‌نامه، سیاست‌نامه، تاریخ سیستان، تاریخ ملی‌گرایی فردوسی، سنت‌گرایی
 بیهقی، سفرنامه‌ی ناصر خسرو، کشف‌المحجوب، اسدی، ذوق به هرز رفته‌ی فرخی،
 رسایل خواجه عبدالله انصاری، نامه‌های ستایشگری عنصری،

نگارگری‌های

عین‌القضات، آثار نمادین سهروردی، منوچهری، مدیحه‌سرایی امیر معزی،
 اسرارالتوحید، داستان‌های سمک عیار، خردورزی ناصر خسرو، توصیفات
 سندبادنامه، تذکره‌الاولیا کشف‌الاسرار، انوری، زندان سروده‌های مسعود
 کلیه و دمنه سعد، آفرینشگری مکتب اصفهان
 (جمال‌الدین و کمال‌الدین)،
 تأملات خیام، شوریدگی‌های

۳-۳

سبک: متمایل به عراقی

سبک: فنی

دوره: مغول و تیموری

دوره: غزنوی و سلجوقی

تاریخ:

تاریخ:

چهار مقاله، مرزبان‌نامه، راحت‌الصدور، دیر آشنایی خاقانی، دستان‌سرایی

نظامی، عرفان عطار

مرصادالعباد، تاریخ یمینی،

۴-۳

سبک: عراقی

سبک: فنی

دوره: مغول و تیموری

دوره: مغول و تیموری

تاریخ:

تاریخ:

گلستان، جوامع الحکایات، اخلاق ناصری، زبان آوری امیر خسرو، شورآفرینی
تاریخ جهان گشا، جامع التواریخ، تاریخ و صاف، مولوی، لطافت سعدی، شکوه سعدی،
ظفرنامه، بهارستان، روضه الصفا، تذکره الشعراء، شیدایی عراقی، نقادی سیف،
انوار سهیلی سیف، شوخ طبعی عبید، رندی
حافظ، جامی، آخرین شاعر

عراقی

۵-۳

سبک: وقوع

سبک: فنی

دوره: افشاریه، زندیه و صفویه دوره: افشاریه، زندیه و صفویه

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تاریخ:

تاریخ:

حبیب السیر، اسکندرنامه، عالم آراء، سوز و گداز وحشی، مرثیه سرایی محتشم

۶-۳

سبک: هندی

سبک: فنی مقلدانه (انحطاط ادبی)

دوره: صفویه	دوره: صفویه و افشاریه
تاریخ:	تاریخ:
مضمون‌یابی صائب، خیال‌پردازی بیدل،	دره نادره

۷-۳

سبک: بازگشت	سبک: انتقال به ساده‌نویسی
دوره: زندیه و قاجار	دوره: زندیه و قاجار
تاریخ:	تاریخ:
مشتاق بازگشت، داوری آذر، کیمیاگری هانف،	منشآت قائم‌مقام، مسالک‌المحسنین،
فروغی بسطامی، احیاگر قصیده، قآنی	سیاحت‌نامه‌ی، ابراهیم‌بیگ

۸-۳

سبک: بازگشت و بیداری	سبک: ساده‌نویسی
دوره: بیداری مشروطه	دوره: بیداری مشروطه
تاریخ:	تاریخ:
شاعری و روزنامه‌نگاری (ادیب)،	نثر روزنامه‌ای:
شاعری و سیاست (بهار)، شاعری و	چرند پرند، مقالات بهار، آثار هدایت،
آزادی‌خواهی (دهخدا)، شاعر مردم	ماه‌نخشب (سعید نفیسی)، محمد حجازی
(سیداشراف)، شاعر ملی (عارف)، شاعر	
مضمون‌یاب (عشقی)، شاعر مبارز (فرخی)	

۹-۳

سبک: نوگرایی	سبک: ساده‌نویسی (نثر دانشگاهی)
دوره: معاصر	دوره: معاصر

تاریخ:

تاریخ:

خانلری، زرین کوب، اسلامی ندوشن نیما، اخوان، شاملو، سپهری، فروغ، کسرائی،

۱۰-۳

سبک: ادامه‌ی ساده‌نویسی (حیات نو در نثر) سبک: نوگرایی

دوره: معاصر دوره: معاصر

تاریخ:

تاریخ:

نثر داستانی، جمال‌زاده - هدایت آل‌احمد، شفیعی کدکنی، نادر نادرپور،

گلشیری، جمال میرصادقی، سمین دانشور... محمد زهری، منوچهر نیستانی،

نثر تحقیقی: شاهرخ مسکوب،

ترجمه: محمد قاضی، نجف دریابندری، به آذین،

۱۱-۳

سبک: ادامه‌ی ساده‌نویسی (حیات نو در نثر) سبک: شعر انقلاب

دوره: امروز دوره: امروز

تاریخ: از ۱۳۵۷ تاکنون تاریخ: از ۱۳۵۷ تاکنون

نثر داستانی: موسوی گرمارودی، علی معلم،

نثر تحقیقی: حمید سبزواری، سلمان هراتی

داستان کوتاه:

ترجمه:

فصل چهارم:

زبان فارسی

۴-۱- دستور زبان فارسی

چرا دستور می‌خوانیم؟

جمله، نحو جمله، اجزای جمله

۱-۵- زبان‌شناسی

چرا زبان‌شناسی می‌خوانیم؟

علم زبان‌شناسی

زبان‌شناسی و زبان، زبان‌شناسی و دستور،

۱-۶- ویرایش

ویرایش چیست؟

چرا ویرایش می‌خوانیم؟

نمونه‌ها

۱-۷- نگارش

نامه‌نگاری

آشنایی با مقاله‌نویسی

نوشتن پایان‌نامه (مراحل انجام و اجرا)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی